

Bratislava 10. NOV. 2025
číslo: S-MSSR-004651/2025/65

Vážený pán verejný ochranca práv,

Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) bolo dňa 23. októbra 2025 doručené Vaše podanie č. 5418/2025/KVOP spolu s prílohou, ktorou bola správa z návštevy monitorovacieho tímu Národného preventívneho mechanizmu v Ústave na výkon väzby Bratislava. K odporúčaniam, ktoré vyplynuli ministerstvu spravodlivosti z uvedeného monitoringu, uvádzam nasledovné vyjadrenie.

K 1. odporúčaniu.

Vypracovať analýzu potrieb v súvislosti s umožnením tzv. intímnych návštev v ústavoch pre obvinených a odsúdených a zvážiť prípravu legislatívnej zmeny (priebežne).

V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že účelom výkonu trestu odňatia slobody (výkon trestu) je chrániť spoločnosť pred páchatelmi trestnej činnosti, zabrániť odsúdeným v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre ich resocializáciu, aby viedli riadny život. Z uvedeného vyplýva, že už samotný výkon trestu je zákonná forma represie štátu voči osobám, ktoré sa spravidla dobrovoľne dopustili protispoločenského správania. Napriek tejto skutočnosti sa vo výkone trestu rešpektuje ľudská dôstojnosť odsúdeného a nesmú byť použité kruté, neľudské alebo ponižujúce spôsoby zaobchádzania alebo trestania. Zároveň však je odsúdený počas výkonu trestu povinný podrobiť sa obmedzeniam tých základných práv a slobôd, ktorých výkon by bol v rozpore s účelom výkonu trestu, alebo ktoré sa nemôžu vzhľadom na výkon trestu uplatniť. Ide napríklad o právo na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, slobodu pohybu a pobytu, právo na nakladanie s vecami osobnej potreby. V prípade intímnych návštev ako problematické otázky vidíme napríklad v zabezpečení hygieny, prevencie pred pohlavnými ochoreniami, v zákaze akejkoľvek diskriminácie a garancie zásady rovnakého zaobchádzania, prípadne ďalšie organizačné, morálne a etické otázky (pre koho by bola takáto návšteva možná, len heterosexuálny pomer, len manželku, družku alebo aj priateľku, čo napríklad v prípade výkonu trestu za týranie manželky atď.). Taktiež nová právna úprava Trestného poriadku stanovuje obligatórnu povinnosť odložiť alebo prerušiť výkon trestu tehotnej odsúdenej žene alebo matke dieťaťa do troch rokov jeho veku. V aplikačnej praxi by to v prípade intímnych návštev odsúdenej ženy mohlo reálne spôsobiť, že štát jej vytvorí podmienky pre účelové prerušenie už vykonávaného trestu, dokonca aj doživotného.

Na udržanie alebo upevnenie rodinných a príbuzenských vzťahov môže odsúdený v súčasnosti využiť svoje právo na prijímanie a odosielanie korešpondencie bez časového obmedzenia, takmer časovo neobmedzené právo telefonovať. Taktiež za dlhodobé pozitívne výsledky dosahované pri plnení programu zaobchádzania, plnení pracovných povinností, plnení činností súvisiacich so všeobecným rozvojom osobnosti odsúdeného, výkone prospešných prác mimo ústavu alebo za vykonanie príkladného činu, možno odsúdenému v minimálnom stupni stráženia udeliť ako najvyššiu formu disciplinárnej odmeny.

V prípade odsúdeného súdom zaradeného v minimálnom stupni stráženia umiestneného do otvoreného oddelenia sa zároveň môže povoliť vychádzka mimo ústavu, aby navštívil blízke osoby mimo tohto oddelenia na čas najviac 48 hodín. Vzhľadom na novú právnu úpravu výkonu trestu bude o preradení odsúdeného do iného stupňa stráženia rozhodovať riaditeľ ústavu, pričom nie sú určené žiadne lehoty na takéto preradenie. Ide teda o významný motivačný faktor, nakoľko odsúdený, ktorý si bude plniť svoje povinnosti vyplývajúce z jeho programu zaobchádzania, môže byť umiestnený do minimálneho stupňa stráženia v priebehu krátkej doby. Taktiež nová právna úprava umožňuje do minimálneho stupňa stráženia, dokonca aj do otvoreného oddelenia, umiestniť aj odsúdeného, ktorému súd uložil trest odňatia slobody na doživotie.

K 2. odporúčaniu.

Zaviest' právnu úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien (priebežne).

Problematika alternatívnych väzobných prostriedkov t. j. náhrady väzby technickými prostriedkami je veľmi aktuálna, a to aj s ohľadom na snahu Slovenskej republiky, smerujúcej k posilneniu a zvyšovaniu ich uplatňovania. Už v súčasnosti máme účinnú trestnoprávnu úpravu, ktorá poskytuje aj v prípadoch tehotných obvinených, modernú, humánnu a alternatívnu náhradu väzby. Takýmto alternatívnym väzobným prostriedkom je nosenie elektronického monitorovacieho náramku. Obvinená osoba má nainštalovaný elektronický monitorovací náramok, pričom niekedy musí dodržiavať aj iné povinnosti a obmedzenia, ktoré jej uloží súd, akými sú napr. dohľad probačného a mediačného úradníka.

K 3. odporúčaniu.

Iniciovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi (priebežne).

Efektívne kontakty s vonkajším svetom rovnako podľa Európskeho výboru na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) znižujú účinky inštitucionalizácie na väzňov s dlhodobými trestami a pripravujú väznené osoby na lepšiu integráciu do prirodzeného prostredia rodiny a širšej komunity. Kontakt medzi deťmi a ich uväzneným rodičom, v tomto prípade matkou, môže mať pozitívny vplyv na psychický vývoj dieťa, uväzneného rodiča a tiež samotné väzenské prostredie vrátane spoločnosti ako takej. Zvyšovanie kvality a intenzity kontaktu je zlučiteľné so zvyšovaním bezpečnosti, ochrany a poriadku vo väzniciach. V minulosti zborm zvýšená dostupnosť telefonických služieb a najmä počtu návštev realizovaných kontaktným spôsobom posilnila vytváranie pozitívnych väzieb v rámci celého procesu resocializácie.

Existujúce formy udržiavaných sociálnych kontaktov boli v období prísnych pandemických opatrení pilotne doplnené o systém videonávštev. Tento komunikačný kanál sa osvedčil nielen ako kompenzačné opatrenie, ale zároveň aj ako vhodný doplnok k existujúcemu systému fyzických návštev, pričom jeho plošná implementácia rozšírila časovú dotáciu návštev a zvýšila ich frekvenciu.

Návštevy obvinenej matky sú v súčasnosti upravené jednak v zákone č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, podľa ktorého môže obvinenú súčasne fyzicky navštíviť najviac päť osôb, pričom tento počet sa nevzťahuje na nepľnoleté deti obvinenej. Riaditeľ ústavu môže síce z bezpečnostných dôvodov nepovoliť návštevu niektorých osôb, ale uvedené obmedzenie sa nevzťahuje na blízke osoby, teda na deti obvinenej. Pokiaľ má obvinená nepľnoleté deti, má právo aj na ďalšiu videonávštevu s nimi, a to v trvaní najmenej jednej hodiny.

Zároveň je kontakt obvinenej matky s dieťaťom upravený aj vo vyhláške ministerstva spravodlivosti č. 437/2006 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu väzby, v ktorej je uvedené, že pri určovaní termínu a času realizácie návštev obvinenej, ktorej dieťa je žiakom základnej školy alebo strednej školy, prihliada riaditeľ ústavu alebo ním určený príslušník zboru na čas vyučovania dieťaťa.

Pre návštevníkov je pred fyzickou návštevou k dispozícii čakáreň a kútik pre rodičov s deťmi. Priebeh návštevy obvinenej matky upravuje aj ústavný poriadok každého ústavu. S poukázaním na vyššie uvedené považujem teda súčasnú právnu úpravu kontaktu obvinených matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi za precíznu a aj plne súladnú s ustanoveniami obsiahnutými v Odporúčaní Rec(2006)2 Výboru ministrov členským štátom o Európskych väzenských pravidlách.

K 4. odporúčaniu.

Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb (do 12 mesiacov).

V odporúčaní žiadate ministerstvo spravodlivosti o vyčlenenie finančných prostriedkov na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb. Už v minulosti bol Zborom väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor“) vykonaný prieskum dostupností telesných skenerov, prostredníctvom ktorých by bol dosiahnutý účel prehliadky neinvazívnym spôsobom. Cena existujúcich technických zariadení naplňajúcich potreby zboru, mieru RTG žiarenia kontrolovateľnú v podmienkach zboru z pohľadu identifikovaných zdravotných rizík, pri dodržiavaní stanovených limitov dennej kontroly a zdraviu neškodnú sa pohybuje vo výške približne 500 000,- Eur za kus. Vzhľadom na negatívny stav, nutnú súčasnú a tiež očakávanú konsolidáciu verejných financií v aktuálnom a budúcom období, nie je v rozpočtovej kapitole ministerstva spravodlivosti v tomto roku a ani v budúcich rokoch reálny priestor na zakúpenie čo i len jedného takéhoto zariadenia, pričom rokovania o návrhu štátneho rozpočtu na roky 2026 - 2028 už prebiehajú a nákup takýchto zariadení v nich nie je zaradený, nakoľko v zmysle usmernenia Ministerstva financií Slovenskej republiky musel zbor v prvom rade pokryť už prebiehajúce zazmluvnené investičné akcie.

V nadväznosti na uvedené konštatujem, že budem vyvíjať maximálnu aktivitu smerujúcu k tomu, aby si bolo možné uplatniť požadované zvýšenie výdavkov na tento účel, pri tvorbe návrhu rozpočtu na rok 2027 - 2029 v prioritných výdavkových tituloch, pri jeho tvorbe v roku 2026.

Na záver Vám chcem opakovane poďakovať za Vaše podnety, ktoré by z Vášho pohľadu mohli zlepšiť podmienky výkonu väzby a výkonu trestu. Uvedomujem si, že popísané opatrenia síce nenaplnili všetky Vaše odporúčania, avšak napriek tomu veríme, že tieto opatrenia sú reálnym a racionálnym kompromisom v období konsolidácie verejných financií.

S úctou

Vážený pán

JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M.

verejný ochranca práv

Bratislava